

Riktlinjer för Linköpings kommuns arbete med nationella minoriteters rättigheter, antagande

Förslag till beslut

1. Riktlinjer för Linköpings kommuns arbete med nationella minoriteters rättigheter antas.
2. Handlingsplan för romsk inkludering 2018-2021 följs upp i samband med slutredovisningen av styrdokumentet. Handlingsplanens aktiviteter omhändertas därefter inom ramen för Riktlinjer för Linköpings kommuns arbete med nationella minoriteters rättigheter.

Ärende

Den 1 januari 2019 trädde en revidering av Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Lagen innehåller förstärkta rättigheter för de nationella minoriteterna judar, romer, samer, tornedalingar och sverigefinnar samt de nationella minoritetsspråken jiddish, romani chib, samiska, meänkieli och finska.

Den reviderade lagen innebär bland annat att kommuner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Den 12 februari 2019 § 52 gav kommunstyrelsen kommundirektören i uppdrag att ta fram mål och riktlinjer i enlighet med den förstärkta minoritetslagstiftningen.

Kommunledningsförvaltningen föreslår att kommunstyrelsen antar Riktlinjer för Linköpings kommuns arbete med nationella minoriteters rättigheter som innehåller mål och riktlinjer kopplade till följande områden som regleras i minoritetslagen:

- Inflytande och delaktighet
- Information och myndighetskontakt
- Språk och kultur
- Äldreomsorg

Handlingsplan för romsk inkludering 2018-2021 ska särskilt främja den nationella minoriteten romers rättigheter, som regleras i den nationella strategin för romsk inkludering. Kommunledningsförvaltningen föreslår att

handlingsplanen följs upp först vid dess slutredovisning 2021.
Handlingsplanens aktiviteter omhändertas från och med 2022 inom ramen för
Riktlinjer för Linköpings kommuns arbete med nationella minoriteter
rättigheter.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse - Riktlinjer för Linköpings kommuns arbete med nationella minoriteters
rättigheter, antagande, 2020-04-09

Bilaga - Riktlinjer för Linköpings kommuns arbete med nationella minoriteters rättigheter

Bakgrund

Den 1 januari 2019 trädde en revidering av Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk i kraft. Lagen innehåller förstärkta rättigheter för de nationella minoriteterna judar, romer, samer, tornedalingar och sverigefinnar samt de nationella minoritetsspråken jiddish, romani chib, samiska, meänkieli och finska.

Minoritetslagen

Minoritetslagen trädde i kraft 2010 och reviderades 2019. Lagen innebär bland annat att kommuner och landsting ska informera nationella minoriteter om deras rättigheter, att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja nationella minoritetsspråk samt att de nationella minoriteterna ska ges möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt som möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor. Den reviderade lagen medför förstärkta rättigheter för nationella minoriteter, bland annat genom förtydligande om skyldigheten att samråda med nationella minoriteter och i synnerhet barn och unga.

Den reviderade lagen föreskriver även att kommuner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Med 'minoritetspolitiskt arbete' avses verksamhet som motiveras av skyldigheter och ansvar som kommuner har enligt minoritetslagen samt de föreskrifter som lagen hänvisar till.

Riktlinjer för Linköpings kommuns arbete för nationella minoriteters rättigheter

Den 12 februari 2019 § 52 gav kommunstyrelsen kommundirektören i uppdrag att ta fram mål och riktlinjer i enlighet med den förstärkta minoritetslagstiftningen.

Förslaget till Linköpings kommuns riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter omfattar följande områden, som regleras i minoritetslagen samt i relaterade lagar (bibliotekslagen, skollagen och socialtjänstlagen):

- Inflytande och delaktighet
- Information och myndighetskontakt
- Språk och kultur
- Äldreomsorg

Minoritetslagen skiljer mellan skyldigheter som gäller för kommuner som ingår i så kallade förvaltningsområden för finska, meänkieli respektive samiska och kommuner som inte gör det. Eftersom Linköping inte ingår i sådant förvaltningsområde finns delar av lagen som inte berör kommunen.

Relaterade styrdokument och uppdrag

Relaterat till riktlinjerna, som ger en övergripande bild av kommunens samlade arbete för nationella minoriteters rättigheter, finns andra pågående och avslutade styrdokument och uppdrag som riktar sig till enskilda nationella minoritetsgrupper.

Uppdrag riktade mot den sverigefinska minoriteten (KS 2019-183) slutrapporterades i kommunstyrelsen den 31 mars 2020 efter redovisning i barn- och ungdomsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och äldre- och vårdnämnden. Vid slutrapporteringen av uppdragen beslutade kommunstyrelsen att fortsatta insatser riktade mot den sverigefinska minoriteten omhändertas inom ramen för riktlinjerna för samtliga nationella minoriteter.

För den nationella minoriteten romer arbetar Kommunledningsförvaltningen, Omsorgs- och äldre- och vårdnämnden samt Utbildningsförvaltningen utifrån *Handlingsplan för romsk inkludering 2018-2021* som utgår från den nationella strategin för romsk inkludering. Kommunledningsförvaltningen föreslår att handlingsplanen följs upp först i samband med att det slutredovisas. Kommunledningsförvaltningen föreslår vidare att handlingsplanens aktiviteter omhändertas inom ramen för riktlinjerna från och med 2022.

Internremiss – inkomna synpunkter från förvaltningarna

Kommunledningsförvaltningens förslag till riktlinjer skickades ut på internremiss till samtliga förvaltningar mellan den 4-28 februari 2020. Inkomna synpunkter från förvaltningarna redovisas i sammanfattad form nedan, direkt följt av Kommunledningsförvaltningens svar (i kursivt):

Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen ställer sig positiva till Kommunledningsförvaltningens förslag i sin helhet och har inte några synpunkter på remissförslaget.

Social- och omsorgsförvaltningen har lämnat följande synpunkter:

- Förslag till riktlinjer innehåller det väsentliga utifrån lag och konventioner. Det är positivt att riktlinjerna korta och tydliga.
- I riktlinjerna behöver det framgå att äldre- och vårdnämnden inte rekryterar medarbetare till omvårdnad, då nämnden fungerar som beställare och skriver avtal med utförare.

Nämndens roll som beställare har förtydligats i följande riktlinje: "Om medarbetares kompetens i de nationella minoritetsspråken saknas där detta behövs i omvårdnaden av äldre människor ska äldre- och vårdnämnden, som beställare av tjänster inom äldreomsorgen, tillse att sådana språkkunskaper beaktas i rekryteringen av nya medarbetare".

Kultur- och fritidsförvaltningen har lämnat följande synpunkter:

- På vilket sätt ställs kommunens mål och riktlinjerna för nationella minoriteters rättigheter samt implementeringen av dessa i relation till befintliga resurser, nämndernas budgetramar och kommande kostnadsdämpande åtgärder?

Riktlinjerna förväntas implementeras inom befintliga ramar.

- Vad avses med myndighetskontakt? Avser det hela kommunen som myndighet eller avser det respektive nämnd som myndighet? Förtydliga gärna vad som avses med myndighet.

Varje nämnd utgör en egen myndighet. I riktlinjerna, under tabellen i avsnitt 3.2 som redovisar §§ 3, 9, 11-12 i minoritetslagen finns ett ytterligare förtydligande om att myndighetskontakten som avses är sådan som rör ärenden där den enskilde är part eller ställföreträdare för part. Ett 'ärende' består av ett förfarande som mynnar ut i ett beslut. Därmed omfattas inte ren information och service av riktlinjerna i avsnitt 3.2. Riktlinjerna ska därför inte tolkas som att enskilda har rätt att använda finska, meänkieli eller samiska på till exempel med personal på biblioteken.

- Förvaltningen saknar resurser att utveckla former för kontinuerlig kartläggning av medarbetares kompetens i finska, meänkieli respektive samiska.

Kommunledningsförvaltningen bedömer inte att betydande resurser krävs för att utveckla metoder och kontinuerligt utveckla former för kartläggning av språkkompetens. Observera att sådan kartläggning enbart blir aktuell vad gäller ärenden (se definition ovan) och i områden där det bedöms finnas ett behov/önskemål bland de nationella minoriteterna. Kommunledningsförvaltningen samordnar arbetet och bistår med stöd till förvaltningarna vid implementeringen av riktlinjerna.

- Förvaltningen ser gärna att en övergripande samordning inom kommunen ses över vad gäller medarbetares språkkompetens i finska, meänkieli respektive samiska, där eventuellt kommunen i vissa fall snarare än enskilda nämnder tillgodoser språkkompetensen.

I minoritetslagen, § 9, tydliggörs att enskilda har rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket. I förarbetena till lagen betonas att en förutsättning för att använda språken är att myndigheten har personal med språkkunskaper men också att de är kompetenta att

sköta det aktuella ärendet. En finskspråkig kommunikatör ska till exempel inte handlägga ärenden inom socialtjänsten om en finskspråkig person önskar få service på finska.

Observera även att rätten till tolk/översättning finns reglerad i förvaltningslagen, § 13.

Samråd och synpunkter från nationella minoriteter

Ett öppet samråd var inplanerat i Skäggetorp den 28 mars men ställdes in på grund av det rådande läget med coronaviruset. För att ge nationella minoriteter möjlighet att lämna synpunkter och förslag samt ställa frågor på förslaget till riktlinjer hanterades processen enligt följande:

- Förslag till riktlinjer lades ut på webben, tillsammans med en kortfattad och lättläst version av riktlinjerna.
- En kortare enkät lades ut på kommunens webb, där frågor ställdes om innehåll i riktlinjerna. Där fanns även möjlighet ge allmänna synpunkter, ge förslag på aktiviteter samt att lämna kontaktuppgifter för att bli kontaktad inför kommande samråd. Möjlighet fanns även att ange vilka/vilka nationella minoriteter den svarande tillhör. Synpunkter kunde lämnas mellan den 20-31 mars.
- Digitala möjligheter att lämna synpunkter kompletterades med möjlighet att direkt vända sig per telefon till ansvarig tjänsteperson på Kommunledningsförvaltningen.
- Genom annonsering i Corren och Linköpingsposten uppmärksammades möjligheten att ge synpunkter på webben och/eller genom direktkontakt med Kommunledningsförvaltningen.
- Utifrån annonserna i Corren/Linköpingsposten togs en affisch fram som sattes upp i kommunens samtliga bibliotek.
- Affisch samt övrig information om möjligheter att ge synpunkter skickades ut till samtliga personer som tidigare deltagit i samråd.

Sammantaget svarade ett fåtal personer från den romska respektive sverigefinska minoriteten på webbenkäten samt genom synpunkter skickade med e-post. Övergripande kommentarer om riktlinjerna i sin helhet var dels att de omfattar de viktigaste uppgifterna, dels att ett årligt samråd blir för glest för att kunna följa upp minoritetsarbetet. En kommentar till den sistnämnda synpunkten är att Kommunledningsförvaltningen föreslår att det varje år genomförs ett *kommunövergripande* samråd, men att det utöver detta finns

möjlighet till tematiska samråd då önskemål framkommer om att samråda kring specifika frågor som främst berör facknämnder, till exempel utbildningsfrågor. Förslaget omfattar därför inte någon begränsning i att respektive nationell minoritet enbart erbjuds ett årligt samråd. Om en nationell minoritet så önskar erbjuds ytterligare kommunövergripande samråd.

Övriga synpunkter innehöll förslag om hur kommunen kan arbeta vidare samt vilka aktiviteter arbetet kan bestå av, exempelvis

- Skicka ut enkäter till nationella minoriteter för att få in förslag på aktiviteter.
- Nationella minoriteter behöver involveras när aktiviteter planeras.
- Anställ en samordnare för nationella minoriteter alternativt kontaktperson som behärskar nationella minoritetsspråk, upprätta telefonlista till förtroendevalda som talar till exempel finska.
- Jobba vidare med kommunikationsinsatser, till exempel för att uppmärksamma webbinnehåll som finns översatt till minoritetsspråk. Utöka informationen på nationella minoritetsspråk, till exempel information riktade mot äldre.
- Genomför kulturevenemang och se över utbud på bibliotek.
- Utveckla fjärrundervisning i skola och förskola.
- Utveckla insatser inom äldreomsorg, till exempel inom kultur och mat.
- Möjliggör hänvisning till personal som talar nationella minoritetsspråk vid telefonkontakt med Linköpings kommun.

Förslagen ovan ligger i linje med aktiviteter som diskuterats under tidigare genomförda samråd med nationella minoriteter. Riktlinjerna beskriver kommunens övergripande arbete för nationella minoriteters rättigheter, men syftar inte till att redovisa planerade aktiviteter inom respektive område. Förslagna aktiviteter enligt ovan samlas därför in som input för fortsatt arbete, men lyfts inte in i styrdokumentet.

Ekonomiska konsekvenser

Implementering av riktlinjerna sker inom befintlig budgetram.

Kommunala mål

Framtagandet av riktlinjerna är initierat på grund av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Den reviderade lagen som trädde i kraft den 1 januari 2019 innehåller förstärkta rättigheter för nationella

minoriteter. Lagen föreskriver bland annat att kommuner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Jämställdhet

Riktlinjerna vänder sig till kvinnor och män, flickor och pojkar.

Aktiviteter som genomförs utifrån riktlinjerna bör följas upp utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Vid uppföljning kan till exempel frågan om fördelningen mellan män/kvinnor och flickor/pojkar vid deltagande i samråd belysas.

Samråd

Förslag till riktlinjer har skickats ut på internremiss till samtliga förvaltningschefer. Utifrån synpunkter har riktlinjerna justerats och dokumentet har reviderats. Det reviderade förslaget samt en lättläst sammanfattning av förslaget har därefter lagts ut på webben. Nationella minoriteter som bor, verkar och vistas i Linköpings kommun fått möjlighet att ge synpunkter, komma med förslag och ställa frågor kring mål och riktlinjer via en webbenkät. Det har även funnits möjlighet att höra av sig och lämna synpunkter per telefon.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning av styrdokumentet sker enligt följande:

- Barn- och ungdomsnämnden, bildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, äldrenämnden och kommunstyrelsen ska redovisa arbetet utifrån riktlinjerna när så påkallas.
- Samtliga nämnder ska, om de haft samråd med nationella minoriteter i enlighet med minoritetslagstiftningen 5 §, anmäla detta till kommunstyrelsen.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL-information eller förhandling är inte påkallad.

Kommunledningsförvaltningen

Paul Håkansson

Mikael Borin

Beslutet skickas till:
Samtliga förvaltningar
Kommunfullmäktiges presidium
Utvecklingsstrateg, Magdalena Falde